

Gebiedsvisie

Noordrand Midden

December 2019

Provincie Noord-Brabant

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	5
2.	Gebiedsbeschrijving	7
2.1	Ontstaansgeschiedenis	8
2.2	Water.....	8
2.3	Natuur.....	9
2.4	Landbouw.....	9
2.5	Landschap en cultuurhistorie	9
2.6	Recreatie en verkeer.....	10
2.7	Klimaat en duurzaamheid	10
3.	Knelpunten en kansen	12
3.1	Water.....	12
3.2	Natuur.....	12
3.3	Landbouw.....	12
3.4	Landschap en cultuurhistorie	13
3.5	Recreatie en bereikbaarheid.....	13
3.6	Klimaat en duurzaamheid	13
4.	Visie en doelstellingen	15
4.1	Water.....	15
4.2	Natuur.....	15
4.3	Landbouw.....	16
4.4	Landschap en cultuurhistorie	16
4.5	Recreatie en bereikbaarheid.....	16
4.6	Klimaat en duurzaamheid	17
4.7	Opgave project Noordrand Midden	17
	Literatuurlijst	19
	Begripsbepalingen.....	20

Bijlagen

1. Kaart grondbezit
2. Themakaart water
3. Themakaart natuur
4. Kaart natuurambitietypen
5. Themakaart landbouw
6. Themakaart landschap en cultuurhistorie
7. Themakaart recreatie en bereikbaarheid
8. Kaart gebiedsvisie Noordrand Midden
9. Recreatiezoneringplan Noordrand Midden

1. Inleiding

Het gebied Noordrand Midden ligt ten noorden van Etten-Leur en Prinsenbeek, ingeklemd tussen de rivier de Mark en de A16 bij Prinsenbeek. Het bestaat uit drie natte natuurgebieden: Weimeren, Striijen/de Berk en Kelsdonk/Zwermlaken. De natuurgebieden zijn aangewezen als natte natuurparels en maken onderdeel uit van het Natuurnetwerk Brabant.

Voor de gewenste natuurambities is de waterhuishouding nog niet goed ingericht. De waterpeilen zijn vaak nog afgestemd op de landbouwfunctie, waardoor deze laag zijn en niet natuurlijk fluctueren. De waterkwaliteit is te voedselrijk, met hoge stikstof- en fosfaatgehalten. Met het project Noordrand Midden wordt een robuust watersysteem gecreëerd dat voldoet aan de hydrologische randvoorwaarden voor de natte natuurgebieden, extreme neerslagsituaties kan opvangen en rekening houdt met de omliggende landbouwfuncties in de polders. Daarnaast is een deel van de begrensde natuur nog in agrarisch gebruik. Omvorming van deze gronden naar natuur is nodig om te komen tot een robuust natuurgebied en de waterhuishouding te kunnen aanpassen.

Afgelopen jaren zijn al diverse onderzoeken en ontwerpvoorstellen gedaan voor het projectgebied. Door politieke beslissingen zijn deze nog niet tot uitvoering gekomen. Waterschap Brabantse Delta, Staatsbosbeheer en provincie Noord-Brabant hebben in 2018 de handen ineengeslagen om het project te gaan realiseren.

Deze integrale gebiedsvisie geeft een overzicht van de huidige situatie met haar kansen en knelpunten. Er is hierbij niet alleen gekeken naar natuurontwikkeling en water, maar ook naar thema's als landbouw, recreatie en cultuurhistorie. De gebiedsvisie vormt het kader waarbinnen maatregelen binnen het projectgebied worden afgewogen en waar mogelijk in samenhang met elkaar worden uitgevoerd. Het waterschap en Staatsbosbeheer voeren de regie op de uitwerking en uitvoering van de hydrologische en ecologische maatregelen. Voor de overige maatregelen in het gebied zijn andere partijen verantwoordelijk. Het waterschap en Staatsbosbeheer bieden aan derden ruimte om het gebied samen met hen te ontwikkelen. Voorop staat dat bij nieuwe ontwikkelingen meerwaarde moet ontstaan voor de diverse gebruiksvormen van het gebied. Gezocht wordt naar een combinatie van functies die elkaar kunnen versterken.

De gebiedsvisie is opgebouwd uit vier onderdelen. In het volgende hoofdstuk 2 zijn de ontstaansgeschiedenis en de huidige situatie van het gebied beschreven voor zes terugkerende thema's: water, natuur, landbouw, landschap en cultuurhistorie, recreatie en bereikbaarheid en klimaat en duurzaamheid. In hoofdstuk 3 zijn de knelpunten en kansen voor deze thema's beschreven. Daarna worden in hoofdstuk 4 de visie en doelstellingen per thema toegelicht.

Voor meer informatie over de hydrologische en ecologische maatregelen van het project Noordrand Midden zie de website: www.brabantsedelta.nl/noordrandmidden.

2. Gebiedsbeschrijving

Het gebied Noordrand Midden ligt ten zuiden van de rivier de Mark, ten noorden van Etten-Leur, wordt in het oosten begrensd door Prinsenbeek en de snelweg A16, de Laaksche Vaart vormt de westelijke grens van het projectgebied. Het gebied ligt op de overgang tussen zand- en kleigebied, ook wel de "naad van Brabant" genoemd, dat van oudsher wordt gekenmerkt door diepe, kalkrijke kwel. De bodem bestaat in het noorden van het gebied grotendeels uit klei, het centrale deel uit veen en het zuidelijk deel uit zand. Doordat het gebied op deze overgang ligt, zijn hier belangrijke natuurwaarden te vinden. De natuurgebieden Weimeren, Strijpen/De Berk en Kelsdonk/Zwermlaken zijn aangewezen als natte natuurparels en maken onderdeel uit van het Natuurnetwerk Brabant. Het gebied is een karakteristiek open landschap. Het bestaat grotendeels uit graslanden met afwateringsloten, broekbossen en oude, verlande veenputtencomplexen. Het resterende gebied is het omringend landbouwgebied. De afbakening van het projectgebied is bepaald op basis van peilvakken van het waterschap en is in totaal 2.811 ha groot. Zie Figuur 1 voor het projectgebied. Het grondbezit is voor 1.802 ha van particulieren, 602 ha van Staatsbosbeheer, 97 ha van de provincie, 158 ha van het waterschap, 53 ha van gemeente Breda en 99 ha van gemeente Etten-Leur, waarvan het grondbezit van het waterschap en de gemeenten vooral uit waterlopen en wegen bestaat. Zie bijlage 1 voor een kaart met het grondbezit.

Figuur 1 Projectgebied Noordrand Midden

2.1 Ontstaansgeschiedenis

Enkele duizenden jaren geleden, voordat de mens het gebied ontgonnen had, was het een moerasgebied met riet en wilgenstruweel. Het was een onderdeel van de beemden langs de Mark. Omdat vanaf 1250 de zee Brabant begon binnen te dringen, is men begonnen met de aanleg van dijken om het land te beschermen. In het gebied werd plaatselijk turf gewonnen voor eigen gebruik door de boeren. Het gebied werd verder ontgonnen voor agrarisch gebruik, graslanden die in de lente als hooiland werden gebruikt en 's zomers als weidegrond. Kenmerkend waren de vele kavelsloten die nodig waren om het gebied geschikt te maken voor de landbouw (slagenlandschap). Dijkdoorbraken kwamen in deze periode vaak voor, waardoor wielen ontstonden. Na 1500 werd de invloed van de zee (het getij) steeds minder. De Mark ging rustiger stromen en meer meanderen. Tot 1827 stond de Mark in open verbinding met zee en was het een brede getijdenrivier.

Vanaf 1700 werd grootschaliger turf gewonnen, Leur was in die tijd een belangrijk centrum voor de turfhandel. Dit is zichtbaar aan de hand van de nog aanwezige turfvaarten: Laaksche Vaart, Halsche Vliet en de Leursche Haven. Verspreid over het gebied liggen kleinere en grotere rechthoekige veenputtencomplexen. De oudste veenputten zijn verland, de jongere veenputten zijn met elzenbos begroeid, de zogenaamde frikken.

Einde van de 19e eeuw is de Mark verruimd en verdiept ter verbetering van de waterafvoer en scheepvaart. De Mark is in 1970 gekanaliseerd en er zijn boezemkaden aangelegd. Weimeren werd gebruikt als boezemgebied. Bij hoog waterpeil wordt hier water geborgen. Zo blijven andere gebieden droog, zoals de binnenstad van Breda. Later zijn de oevers van de Mark natuurlijk gemaakt als ecologische verbindingzone met vispaaiplaatsen en rietoevers.

Rond 1980 zijn delen van het gebied heringericht door een ruilverkaveling, waardoor de ontwatering werd verbeterd en de verkaveling werd aangepast aan de nieuwe waterhuishouding. Veel van de kleinschalige langgerekte kavels zijn verdwenen. Deze typerende verkaveling is in Kelsdonk/Zwermlaken bewaard gebleven.

2.2 Water

Het projectgebied watert af op de Mark door een drietal vaarten: de Laaksche Vaart, Leursche Haven en Halsche Vliet. Het westelijk deel wordt bemalen door gemaal de Emmer, het oostelijk deel door gemaal Halle. De Zwartenbergse polder heeft ten opzichte van de Mark het grootste peilverschil van 1,60 meter. De bemaling van deze polder beïnvloedt het grondwatersysteem sterk. Het grondwater stroomt regionaal van zuid naar noord. In lagere gebiedsdelen komt kwel voor. Industriële grondwateronttrekkingen in Ethen-Leur en de drinkwaterwinning in Schijf hebben een grote invloed op het grondwatersysteem. Doordat het peil op de Mark hoger is dan de omliggende polders, zorgen de Mark en de vaarten voor lokale kwel. Weimeren behoort tot de bergboezems van de Mark, het ligt buitendijks van de regionale waterkering en heeft een functie voor regionale waterberging. Het gebied loopt gemiddeld elke 5-10 jaar voor korte tijd geheel onder water als het waterpeil in de Mark extreem hoog is. In de natuurgebieden wordt vanuit het peilbeheer gewerkt met een maximum- en een minimumpeil, ook wel "natuurlijk peilbeheer" genoemd. Voor het landbouwgebied zijn zomer- en winterpeilen, verdeeld over een aantal peilvakken vastgelegd in de legger. Zie bijlage 2 voor de themakaart Water.

2.3 Natuur

De natuurgebieden zijn aangewezen als natte natuurparels en maken onderdeel uit van het NatuurNetwerk Brabant. De in te richten natte natuurparels zijn samen 705 ha groot, waarvan 145 ha bestaande natuur en er dus nog 560 ha moet worden ingericht. Daarnaast liggen in het gebied enkele trajecten, die ingericht dienen te worden als Ecologische Verbindingszones. Planten en dieren krijgen zo meer ruimte en kunnen makkelijker van het ene naar het andere gebied om genoeg voedsel te vinden en zich voort te planten. De natuurgebieden bestaan vooral uit graslanden, broekbossen en veenputtencomplexen. De natuurwaarden worden vertegenwoordigd door bijzondere flora- en faunasoorten die in het gebied voorkomen, zoals de zoogdiersoorten ree, haas, hermelijn, vos, bunzing, en vleermuissoorten. Diverse vogelsoorten komen voor, zoals roofvogels (o.a. torenvalk, bruine kiekendief en velduil) weidevogels (o.a. grutto en wulp), eenden- en ganzensoorten en watervogels (watersnip, kluut en tureluur), rietvogels (kleine karekiet en bosrietzanger) en zangvogels (nachttegaal en blauwborst). Wat betreft amfibieën komen diverse salamanders en kikkers voor, zoals de poelkikker. Daarnaast komen vissoorten zoals de riviergrondel, baars, driedoornige stekelbaars en kleine modderkruiper voor. Bijzondere plantensoorten zijn diverse fonteinkruiden en zegges, Vlottende Bies, en Zwanebloem. In de broekbossen treft men onder andere eik, es, vlier, hondsroos, sleedoorn, meidoorn en lijsterbes aan. Rond de veenputten en sloten zijn diverse libellen waargenomen, zoals Blauwe glazenmaker, Bruine glazemaker, Paardbijter, Roodoogjuffer en algemenere soorten. Zie bijlage 3 voor de themakaart Natuur.

2.4 Landbouw

De landbouwgebieden bevinden zich in de omliggende polders: de Zwartenbergse Polder, Hooge Zijpolder, Krijtenburgse Polder, Westpolder, Oostpolder. Het landgebruik bestaat voornamelijk uit grasland, akkerland en glastuinbouw. Het totale landbouwareaal is 1.966 ha groot en bestaat uit 1.202 ha grasland en 786 ha bouwland. Het gebied telt 53 agrarische bedrijven, waarvan het grootste deel bestaat uit melkvee (20 bedrijven) en glastuinbouw (18 bedrijven). De overige 15 bedrijven houden paarden (8 bedrijven), varkens (5 bedrijven), rundvee (1 bedrijf) of geiten (1 bedrijf). Op een groot aantal bedrijven zijn een of meerdere neventakken aanwezig, zoals zorgboerderij, boerderijwinkel, camping, vergaderruimte of windmolens. Zie bijlage 5 voor de themakaart Landbouw.

2.5 Landschap en cultuurhistorie

In het gebied zijn de landschapsgeschiedenis en de cultuurhistorie nog goed zichtbaar. Zoals de waterstaatkundige geschiedenis van de Mark, met donken veroorzaakt door oude rivierduinen, oude zeedijken en wielen door dijkdoorbraken. De waterlopen Leursche Haven en Halsche Vliet zijn ontstaan uit een oude meander van de Mark. Later zijn deze uitgegraven als turfvaarten, net als Laaksche Vaart. De turfgeschiedenis is daarnaast ook zichtbaar door kleinere en grotere rechthoekige veenputtencomplexen, open of begroeid met broekbosjes, de zogenaamde frikken. Tussen de veenputten liggen scheidingsdijkjes waarover de turf werd afgevoerd. De vroege agrarische ontginning is in Kelsdonk/Zwermlaken nog zichtbaar door de langgerekte percelen gescheiden door sloten (slagenlandschap). De huidige grootschalige verkaveling is ontstaan door een ruilverkaveling in 1980, met wegen met karakteristieke beplanting. Een belangrijk cultuurhistorisch element in het landschap is de Zwartenbergse molen. Aan het einde van de Nieuwveerseweg bevindt zich nog een oude aanlegsteiger van de voormalige veerpont het *Nieuwe Veer*. Ook liggen verspreid in het gehele plangebied tien locaties met concentraties verontreinigingen, waarvan 7 voormalige stortplaatsen. Opvallende elementen in het huidige landschap zijn de windturbines langs de Leursche Haven, Laaksche Vaart en Halsche Vliet en de hoogspanningsleiding die dwars door het gebied loopt. Zie bijlage 6 voor de themakaart Landschap en cultuurhistorie.

2.6 Recreatie en verkeer

Noordrand Midden is een aantrekkelijk wandel- en fietsgebied, waar men de natuur, rust en ruimte kan beleven. Twee kernen liggen langs de rand van het gebied: Etten-Leur en Prinsenbeek. Het gebied is vrij toegankelijk voor publiek op de wegen en paden. Men kan gebruikmaken van een uitgebreid wandel- en fietsknooppuntennetwerk, er is geen ruiterroutenetwerk. Er bevinden zich 2 gemarkeerde wandelroutes in de natuurgebieden Kelsdonk/Zwermlaken en Striijen/De Berk. De Zuiderwaterlinie wandelroute doorkruist het gebied, gebruikmakend van het wandelknooppuntennetwerk. Ook lopen de fietsroutes *Natuurlijk Etten-Leur* en *Monumentaal Groen Breda* door het gebied. Op de vaarten kan men kanovaren, de Leursche Haven en de Mark zijn geschikt voor scheepvaart. Hengelsport vindt plaats op bijna alle wateren. Recreatieve stopplaatsen in het gebied zijn de oude aanlegsteiger van de voormalige veerpont, gemaal Halle, Café Elsakker, Jachthaven de Turfvaart en Café-restaurant In den molen. Het gebied wordt doorkruist door de provinciale weg N389 (Zevenbergseweg) en de Striijpenseweg voor regionaal verkeer. Striijen/De Berk is toegankelijk vanuit de Striijpenseweg en heeft een parkeervoorziening. Weimeren is toegankelijk via diverse lokale wegen. Kelsdonk/Zwermlaken is alleen toegankelijk vanuit de bebouwing van Etten-Leur. Zie bijlage 7 voor de themakaart Recreatie en bereikbaarheid.

2.7 Klimaat en duurzaamheid

Het klimaat verandert en daardoor krijgen we meer te maken met weersextremen, zoals piekbuien en periodes van droogte. De huidige ingerichte natuur en landbouw heeft last van droogte. Hierdoor klinkt de bodem in. Weimeren heeft een functie voor regionale waterberging bij hoog water in de Mark. De Zwartenbergse polder is gevoelig voor wateroverlast vanwege de lage ligging. Verhard oppervlak, zoals wegen en gebouwen houdt warmte vast en zorgt daarmee voor opwarming van de omgeving. De natuurgebieden zorgen juist voor koelte door de schaduw van de bomen en verdamping van water vanuit de bladeren.

Doelsoorten: Groene glazenmaker, Otter en Krabbescheer

3. Knelpunten en kansen

In dit hoofdstuk worden per thema de knelpunten en kansen in het gebied benoemd. Deze knelpunten en kansen zijn opgehaald bij het waterschap, Staatsbosbeheer, de provincie en de stakeholders en kijken daarmee verder dan de taken en verantwoordelijkheden van het waterschap, Staatsbosbeheer en de provincie.

3.1 Water

- De waterpeilen binnen de aangewezen natuurgebieden zijn te laag en fluctueren niet natuurlijk;
- De waterkwaliteit van het oppervlakte- en grondwater voldoet niet, het is te voedselrijk. In het landbouwgebied wordt dit veroorzaakt door te hoge stikstof- en fosfaatgehalten in het oppervlaktewater. In de natuurgebieden komen voedingstoffen vrij door veenoxidatie in de bestaande laagveengebieden. In Weimeren hebben periodieke inundaties van de Mark een negatief effect op de waterkwaliteit, omdat het water vanuit de Mark voedselrijk is;
- De regionale kering bij Weimeren voldoet niet aan de normen en moet verbeterd worden;
- Vanwege klimaatverandering ontstaan grotere weersextremen. Hevige regenbuien kunnen wateroverlast geven of droogteperiodes schade aan gewassen en natuur;
- In bepaalde waterlopen zorgt achterstallig beheer voor verzuivering, wat de afvoerfunctie belemmert;
- Een deel van de kwelstroom in het gebied is door diepe grondwaterwinningen verdwenen;
- Bij bepaalde vuilstorten zijn in de deklaag en het plaatselijke grondwater lichte verontreinigingen aangetroffen;
- In het gebied komen langdurig bestaande overtredingen van de Keur voor (zie SODO bij de Begripsbepalingen).

3.2 Natuur

- De vastgestelde natuurdoeltypen kunnen gerealiseerd worden (kaart bijlage 4);
- Delen van het Natuurnetwerk Brabant zijn nog in landbouwkundig gebruik, waardoor er nog geen groot aaneengesloten natuurgebied is;
- Niet alle ecologische verbindingzones zijn gerealiseerd. Hierdoor zijn de nabijgelegen natuurgebieden met de daarbij behorende soorten niet goed met elkaar verbonden;
- De potentiële natuurwaarden komen onvoldoende tot hun recht door de huidige grond- en oppervlaktewaterstanden en waterkwaliteit;
- De bodem in de natuurgebieden is sterk verrijkt door het landbouwkundig gebruik en daardoor niet geschikt voor de ontwikkeling van bepaalde natuurtypen.

3.3 Landbouw

- Bepaalde landbouwbedrijven zitten klem tussen elkaar, vlakbij woonkernen, natuurgebieden en een stapeling van regelgeving. Het huidige beleid ten aanzien van ammoniak en stank legt aan veehouderijbedrijven beperkingen op voor ontwikkelingsmogelijkheden;
- Afname van het aantal agrarische bedrijven door faillissement of gebrek aan bedrijfsopvolging, waardoor agrarische bedrijfsgebouwen vrijkomen;
- De landbouwkundige basisinrichting kan plaatselijk beter omdat de verkaveling is versnipperd;

3.4 Landschap en cultuurhistorie

- Nieuwe agrarische verschijningsvormen, zoals grotere gebouwen, installaties, teeltondersteunende voorzieningen, kunnen het huidige landschappelijk beeld aantasten;
- De natuurontwikkeling in Weimeren zal het huidige landschapsbeeld veranderen en een grotere afwijking krijgen ten opzichte van haar omgeving;
- Kans om het slagenlandschap van Kelsdonk te herstellen;
- Kans om petgaten te herstellen;

3.5 Recreatie en bereikbaarheid

- De fietsverbindingen in het gebied zijn niet optimaal ontsloten. Zoals tussen de Hooglaarsestraat (Striijen) en de populaire fietsroute over de Haagse Dijk, en de verbinding met Rooskensdonk (de oostkant van de Rijksweg A16);
- Er zijn in het gebied nauwelijks mogelijkheden om te rusten of vanuit een uitzichtpunt het gebied waar te nemen;
- De opstapplaats voor de voormalige veerpont aan de Nieuwveerweg is een onaantrekkelijke grote betonnen vlakte die als ontmoetingsplek wordt gebruikt. Deze bezoekers laten regelmatig hun afval achter;
- Er is geen oost-west verbinding door het gebied aanwezig. Dit geldt voor zowel voet-, fiets- en gemotoriseerd verkeer;
- Recreatief verbrede landbouwbedrijven kunnen zorgen voor een intensivering van de huidige recreatie;
- Het landbouwverkeer op bepaalde smalle landbouwwegen is een zorg voor de verkeersveiligheid.

3.6 Klimaat en duurzaamheid

- Door neerslagtekorten ontstaan watertekorten in het grondwater, de bodem en in het oppervlaktewater. Dit kan schade opleveren voor de natuur en de landbouw.
- Verdroging in de natuurgebieden met een veenondergrond kan leiden tot veenoxidatie, met bodemdaling en uitstoot van CO₂ als gevolg;
- Doordat droge perioden in de zomer vaker voorkomen, neemt de kans op natuurbranden toe;
- Door waterafvoerende watergangen in de natuurgebieden stroomt het overschot aan regenwater bij piekbuien direct af naar de omliggende landbouwgebieden, wat kan leiden tot wateroverlast;
- Kans om watervoorraad beter te reguleren. Water vasthouden in natuurgebieden bij overschot, om dit in te zetten bij te kort in omliggend landbouwgebied;
- Extreme neerslag, met name hagelbuien, kan leiden tot schade aan kassen en stallen;
- Doordat natuurgebieden onderling slecht verbonden zijn kunnen soorten slecht migreren;

4. Visie en doelstellingen

In dit hoofdstuk worden de toekomstvisie voor het gebied beschreven en de doelstellingen per thema benoemd. Dit hoofdstuk kijkt daarmee verder dan de taken en verantwoordelijkheden van het waterschap, Staatsbosbeheer en de provincie.

Het gebied Noordrand Midden is een karakteristiek, aantrekkelijk en afwisselend buitengebied met aaneengesloten waterrijke natuur en een vitale landbouwsector, met een robuust watersysteem. Het gebied is recreatief goed ontsloten, waarbij de cultuurhistorie en natuurwaarden zichtbaar en beleefbaar zijn.

4.1 Water

Visie

Met het project Noordrand Midden wordt een robuust watersysteem gecreëerd dat voldoet aan de hydrologische randvoorwaarden voor de waterrijke natuurgebieden, extreme neerslagsituaties kan opvangen, water kan vasthouden en rekening houdt met de landbouwfuncties in de omliggende polders.

Doelstellingen:

- Herstel van de natte natuurparel (doelstelling KRW);
- Verbeteren van de regionale waterkering;
- Verbeteren van de waterkwaliteit;
- Voldoende aan- en afvoer van landbouwwater;
- Oplossen van langdurig bestaande overtredingen van de Keur met het project *Sloten, oevers en dijken op orde* (SODO)

4.2 Natuur

Visie

De natuurgebieden in Noordrand Midden vormen een robuust en aaneengesloten natuureenheid, met hoogwaardige en afwisselende waterrijke natuur die beleefd kan worden, waarbij de huidige natuurwaarden en cultuurhistorische waarden in stand worden gehouden en verbeterd.

Doelstellingen:

- Realisatie van het Natuurnetwerk Brabant (NNB);
- Creëren van geschikte abiotische omstandigheden om de beoogde natuurambitietypen te realiseren door herinrichting van het gebied;
- Passend beheer van het gebied om de beoogde natuurambitietypen te realiseren en te behouden;
- Herstellen, beheren en in stand houden van de natuurwaarden;
- Realisatie van de ecologische verbindingzones;
- Behoud van de bestaande broekbossen;
- Terugkeer van verdwenen soorten, zoals krabbescheer, groene glazenmaker, otter en zwarte stern.

- Weimeren:
- Robuuste natuureenheid van moeras en waterplassen, tevens hoogwaterbergingsgebied.
- Striipen/De Berk:
- Kleinschalig coulissenlandschap met natte graslanden omzoomd door bossen en singels.
- Kelsdonk/Zwermlaken:
- Cultuurhistorisch waardevol slagenlandschap van natte graslanden afgewisseld met sloten, petgaten, bossen en akkers.

Het waterschap en Staatsbosbeheer zijn verantwoordelijk voor de thema's natuur en water. Voor de overige thema's zijn andere partijen in het gebied verantwoordelijk. Het waterschap en Staatsbosbeheer nodigen andere partijen uit om het gebied samen met hen te ontwikkelen.

4.3 Landbouw

Visie

De landbouw blijft zich ontwikkelen tot een vitale en vooruitstrevende bedrijvigheid in het gebied, die rekening houdt met het behoud van milieu, woongenot en volksgezondheid en zorgt voor het behoud en beheer van een aantrekkelijk buitengebied.

Doelstellingen:

- Hergebruik van vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen (VAB), passend in de omgeving en niet belemmerend voor de agrarische bedrijfsvoering van anderen;
- Verbreding van landbouw, waarbij neventakken worden ontwikkeld op bestaande bedrijven, die niet storend zijn voor de omgeving wanneer deze uiteindelijk hoofdtak zouden worden;
- Ontwikkelen op gebied van duurzaamheid met een verantwoordelijkheid naar mens, dier, landschap en milieu;
- Transparantie over de agrarische producten met gastvrijheid en educatie;
- Goede communicatie met andere sectoren, omgeving en overheid;
- Behoud bestaande en zoeken naar nieuwe verbindingen of samenwerkingsverbanden met andere sectoren;
- Verbinding zoeken tussen stad/platteland in de vorm van arrangementen op gebied van recreatie, cultuur en toerisme;
- Behoud van een aantrekkelijk buitengebied, door te streven naar een goede balans en verwevenheid van landbouw, natuur, water en recreatie.

4.4 Landschap en cultuurhistorie

Visie

Het gebiedseigen karakter van het cultuurlandschap van Noorderland Midden moet behouden blijven of worden versterkt, inclusief de cultuurhistorische, archeologische en aardkundige waarden. Waarbij de geschiedslagen als de veen- en waterstaatkundige geschiedenis zichtbaar en beleefbaar blijven of worden versterkt.

Doelstellingen:

- Behouden, versterken en beheren van het gebiedseigen karakter van Kelsdonk, Strijpen en de Berk;
- Beschermen, behouden en versterken van cultuurhistorische, archeologische en aardkundige waarden;
- Behouden en versterken van historisch groene elementen (wegbeplantingen en hakhoutbossen);
- Het zichtbaar en beleefbaar maken van de geschiedenis van het gebied.

4.5 Recreatie en bereikbaarheid

Visie

Het gebied blijft opengesteld voor extensieve wandel- en fietsrecreatie en aanvullende mogelijkheden worden gezien, waarbij de veen- en waterstaatkundige geschiedenis en de natuurwaarden zichtbaar en beleefbaar zijn.

Doelstellingen:

- Het ontwikkelen van voldoende en gevarieerde mogelijkheden voor een passend recreatief gebruik in het gebied;
 - Verbeteren van het routenetwerk voor fietsen en wandelen, zoals een fietspontje tussen de Hooglaarsestraat en de Haagse Dijk en eventuele andere oost-west verbindingen;
 - Aanbrengen van nieuwe recreatieve voorzieningen, zoals informatieborden, rust- en uitzichtpunten;
 - Informatievoorziening over de geschiedenis en natuurdoelen van het gebied voor bezoekers.
- Zie bijlage 9 voor het recreatiezoneringsplan van Staatsbosbeheer voor de natuurgebieden.

4.6 Klimaat en duurzaamheid

Visie:

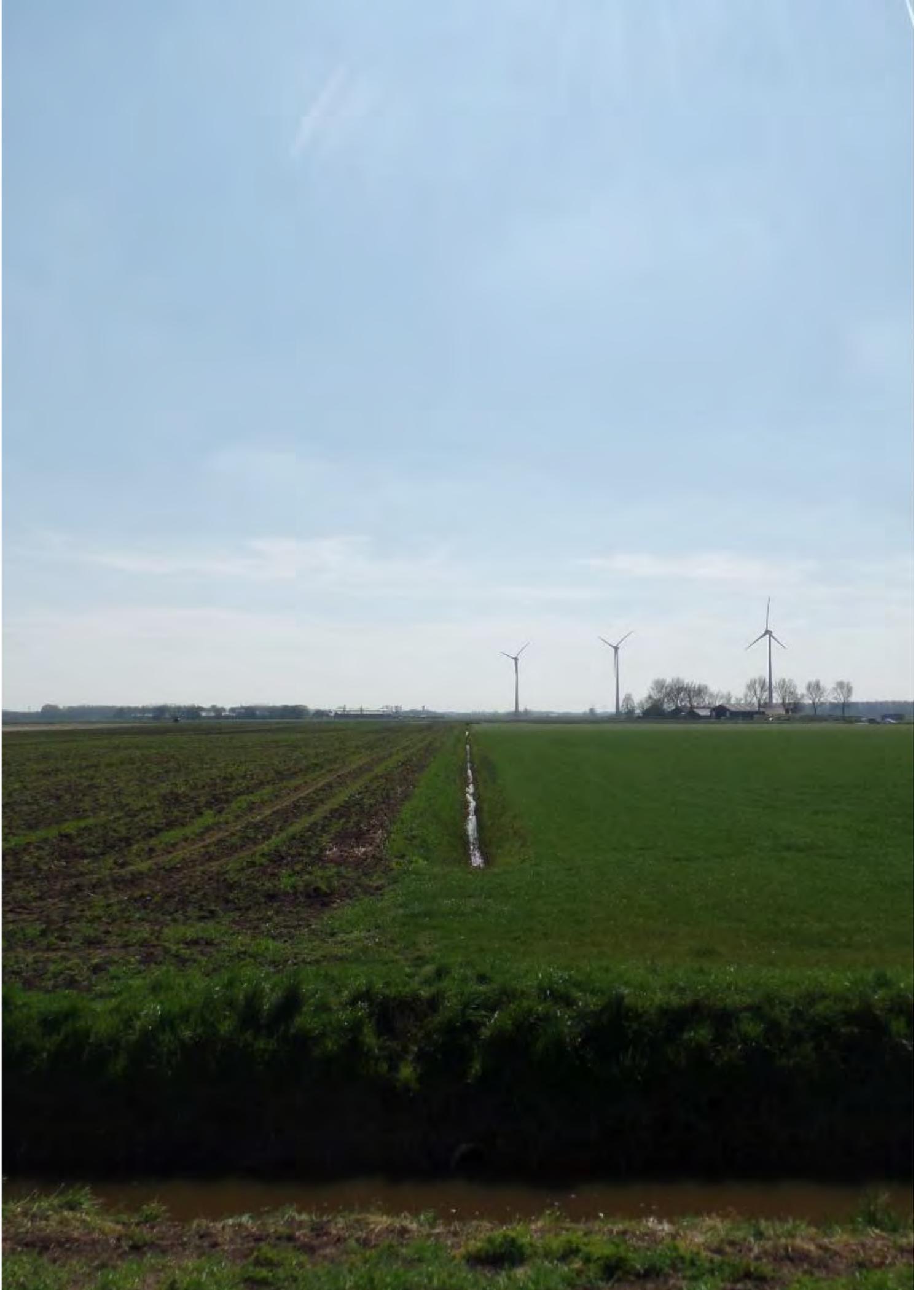
Met een klimaatrobust watersysteem hebben de natuur en landbouw in het gebied het vermogen om zich aan te passen aan klimaatverandering. De natuurgebieden hebben hiervoor voldoende oppervlakte, bergingscapaciteit, onderlinge verbindingen en een goede milieukwaliteit.

Doelstellingen:

- Het creëren van een klimaatrobust watersysteem dat met extremen van natigheid en droogte kan omgaan;
- Minimaal in stand houden of vergroten van de waterbergingscapaciteit;
- Het binnendijkse gebied beschermen tegen extreme weersituaties door het versterken van de regionale waterkering;
- De robuuste regionale waterkering inzetten voor meervoudig ruimtegebruik;
- Hergebruik van reststromen;
- Het stimuleren van voet- en fietsverkeer, waardoor CO₂-uitstoot afneemt en bijdraagt aan de gezondheid van gebruikers en inwonenden.

4.7 Opgave project Noordrand Midden

In deze integrale gebiedsvisie is de toekomstvisie voor het gebied beschreven en de doelstellingen per thema benoemd. Het waterschap en Staatsbosbeheer zijn verantwoordelijk voor de thema's natuur en water. Met het project Noordrand Midden voeren zij de regie op de uitwerking en uitvoering van deze hydrologische en ecologische maatregelen. In bijlage 8 is de opgave van het project Noordrand Midden weergegeven op kaart. Voor de overige thema's zoals landbouw, recreatie en cultuurhistorie zijn andere partijen in het gebied verantwoordelijk. Het waterschap en Staatsbosbeheer bieden aan deze partijen de ruimte om het gebied samen met hen te ontwikkelen.

Literatuurlijst

- Arcadis (2010) Startnotitie MER WILG-plan Noorderland Midden.
- Dienst Landelijk Gebied (2008) Inrichtingsplan Weimeren, Wetland en hooilanden langs de Beneden Mark.
- Initiatiefgroep Particulier en Agrarisch Natuurbeheer Kelsdonk (2011) Particulier Initiatief voor vervolmaking en beheer van EHS-gebied Kelsdonk.
- Staatsbosbeheer, Vereniging Duurzaam Beheer Kelsdonk, Brabants Particulier Grondbezit, waterschap Brabantse Delta, provincie Noord-Brabant (2013) Intentieverklaring Gebiedsontwikkeling Kelsdonk.
- Stroming (2018) Natuurontwikkeling Weimeren Inrichtingsplan
- Visie ZLTO Etten-Leur www.zlto.nl/ledennieuws/visie-zlto-etten-leur
- Hengelsportvereniging De Kleine Voorn (Etten-Leur) hsvdekleinevoorn.mijnhengelsportvereniging.nl
- Hengelsportvereniging De Baroniesche Hengelaars (Breda) dbhbreda.mijnhengelsportvereniging.nl
- platform voor klimaatadaptatie voor Noord-Brabant <https://www.klimaatadaptatiebrabant.nl/>

Begripsbepalingen

Ecologische verbindingzone

De ecologische verbindingzones (EVZ) zijn groene verbindingen tussen natuurgebieden die ervoor zorgen dat dieren en planten niet geïsoleerd raken. De ecologische verbindingzones gaan versnippering van de Brabantse natuur tegen. Ze functioneren als trekroutes en als (tijdelijk) leef- en voortplantingsgebied voor dieren en planten.

Groen Ontwikkelfonds Brabant

De provincie Noord-Brabant stelt via het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB) gelden en gronden beschikbaar voor de realisatie van het Natuurnetwerk Brabant. Het GOB ondersteunt projecten door een financiële bijdrage bij de aankoop of het waardeverlies van gronden, bij de inrichtingskosten en door de aankoop en verkoop van gronden. Voor meer informatie zie:

www.groenontwikkelfondsbrabant.nl

Kaderrichtlijn water

De Kaderrichtlijn Water is een Europese richtlijn die voorschrijft dat de waterkwaliteit van de Europese wateren vanaf 2015 aan bepaalde eisen moet voldoen[1]. Deze nieuwe richtlijn (2000/60/EG) gaat op termijn een aantal oude richtlijnen integreren en vervangen met de bedoeling meer eenheid in de regelgeving te brengen. De richtlijn is sinds eind 2000 van kracht voor het waterbeheer, dat wil zeggen voor het totaal aan activiteiten die tot doel hebben om het grond- en oppervlaktewater zo goed mogelijk te beheren.

Keur

De Keur is een verzameling van regels die een waterschap gebruikt voor de bescherming van dijken, waterlopen en bijbehorende bouwwerken. Als er (bouw)werkzaamheden uitgevoerd worden in de buurt van een water of een dijk, heeft degene die dat wil doen een Keurvergunning of Keurontheffing van het waterschap nodig. Het waterschap bekijkt of de geplande werkzaamheden negatieve gevolgen hebben voor het water of voor de dijken. Is dit niet het geval, dan wordt onder strikte voorwaarden een vergunning of ontheffing afgegeven. Zijn de gevolgen wel negatief, dan is het verboden om de geplande (bouw)werkzaamheden uit te voeren. Voor sommige werkzaamheden bestaan er algemene regels. Als iemand zich aan deze regels houdt, is er geen vergunning of ontheffing nodig. Wel moeten deze werkzaamheden bij het waterschap worden gemeld.

Legger

De Legger is een verzameling van documenten en tekeningen van het hele beheergebied van het waterschap, waarin staat waar elk deel van de Keur van toepassing is. Daarbij horen bijvoorbeeld alle stuwen, gemalen, duikers, dijken, waterbergingen, vaarwegen en waterlopen. Waterschap Brabantse Delta gebruikt de Legger als wettelijk middel voor beheer, onderhoud, handhaving en vergunningverlening. Een Legger bevat specifieke informatie over ons watersysteem en onze dijken. De status, ligging, afmetingen en vorm van waterlopen, dijken, waterbergingen, vaarwegen en kunstwerken worden in de Legger vastgelegd. Daarnaast bevat de legger informatie over de beschermingszones langs waterlopen en dijken en over wie verantwoordelijk is voor het onderhoud.

Natte natuurparel

Natte natuurparels zijn de waterafhankelijke delen van het Natuurnetwerk Brabant die een samenhangend complex van natuurgebieden vormen en die sterk afhankelijk zijn van hoge grondwaterstanden of kwel. Het doel van natte natuurparels is om de waterhuishouding, waterkwaliteit en de inrichting van deze gebieden af te stemmen op de ecologische doelstellingen (natuurbeertypen van het NNB). De begrenzing van de natte natuurparels is vastgelegd in de Verordening water Noord-Brabant.

Natuurnetwerk Brabant

Het Natuurnetwerk Brabant (NNB) is onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland. Het is een netwerk van bestaande en nieuwe natuurgebieden die door ecologische verbindingzones met elkaar verbonden zijn, met als doel de veiligstelling van ecosystemen met de daarbij behorende soorten. De begrenzing van het NNB is vastgelegd in de Verordening Ruimte Noord-Brabant. Voor meer informatie zie: www.brabant.nl

Samenwerkingsovereenkomst tot Uitvoering van Waterdoelen

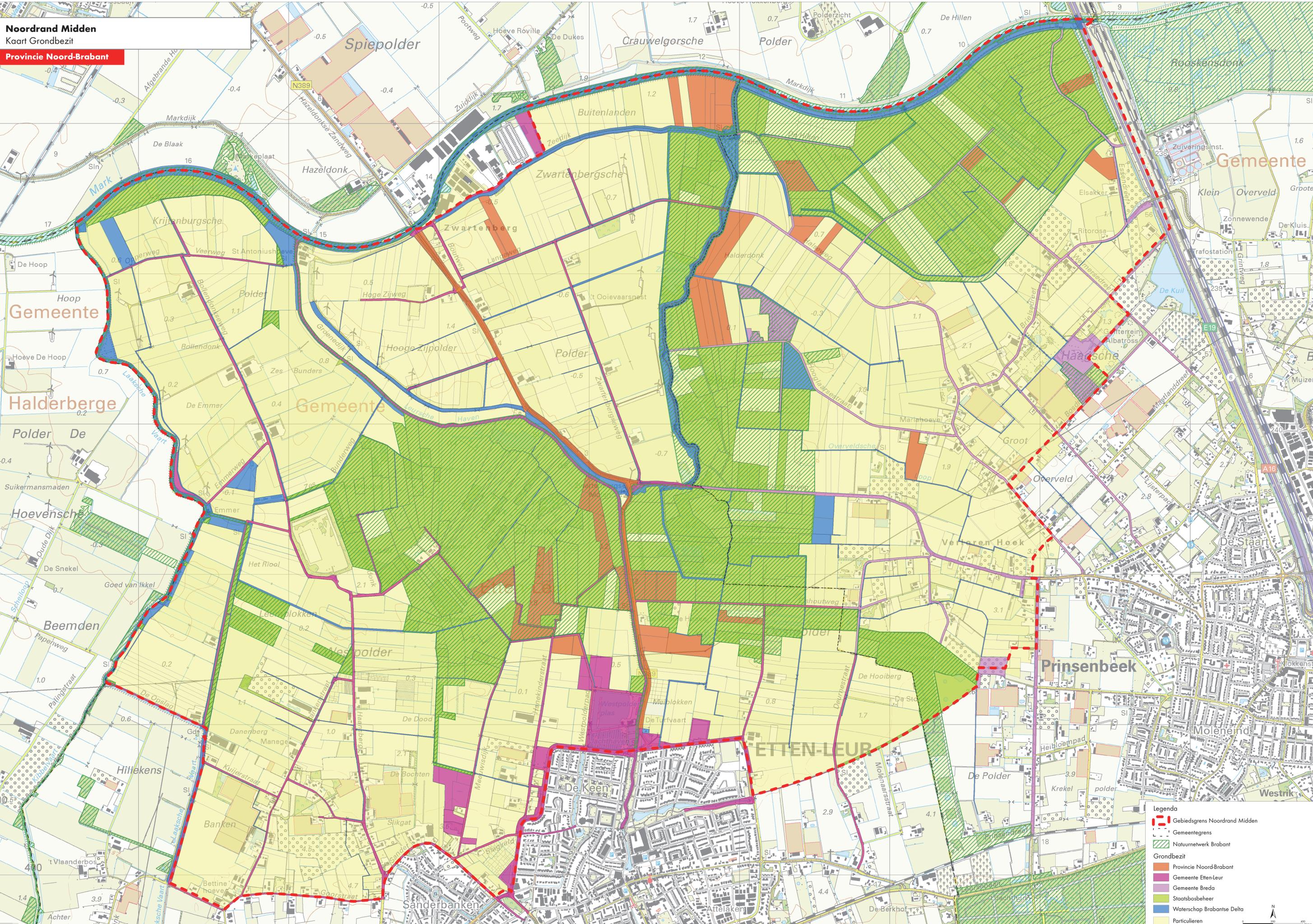
Provincie en waterschappen bundelen in de Samenwerkingsovereenkomst tot Uitvoering van Waterdoelen (STUW) hun krachten en financiële middelen om gezamenlijke waterdoelen te realiseren. Zoals verdrogingsbestrijding in natte natuurparels, beek- en kreekherstel, opheffen knelpunten vismigratie en de aanleg van waterberging in landelijk gebied. Met deze overeenkomst staan de provincie en waterschappen garant voor de realisatie van waterdoelen voor de periode tot 2022.

Sloten, Oevers en Dijken op Orde (SODO)

Waterschap Brabantse Delta bewaakt en onderhoudt sloten, oevers en dijken om wateroverlast en overstromingsgevaar te voorkomen. Er zijn regels voor wonen en werken aan het water (Keurregels) om ervoor te zorgen dat dijken en oevers niet beschadigen. Het waterschap is gestart met het project Sloten, Oevers en Dijken op Orde (SODO) omdat in de praktijk gebleken is dat situaties bewust of onbewust niet altijd voldoen aan de huidige regelgeving.

Vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen

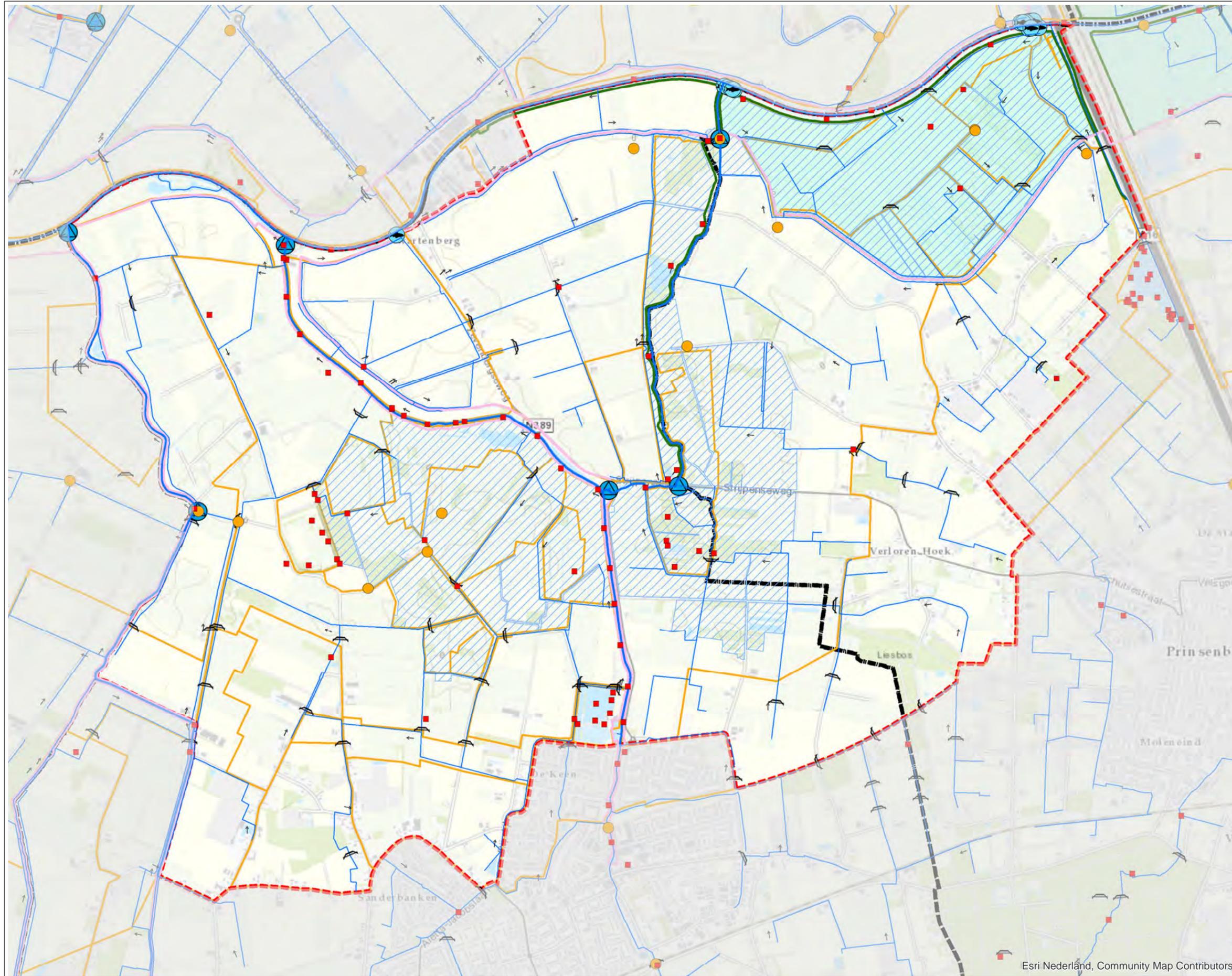
Bij vrijkomende agrarische bebouwing (VAB's) gaat het om landelijke bedrijfsruimtes die leeg komen te staan, doordat gebouwen hun agrarische functie verliezen. De belangrijkste oorzaak ligt in de schaalvergroting van de landbouwindustrie. Het agrarische land wordt bij schaalvergroting wel overgenomen, maar de stallen en woning doorgaans niet. Maatschappelijke problemen liggen in eerste instantie in de sfeer van verloedering van het landschap en bodemvervuiling (asbest die in de bodem kan komen).

Legenda

- Gebiedsgrens Noordrand Midden
- Gemeentegrens
- Natuurnetwerk Brabant
- Grondbezit
 - Provincie Noord-Brabant
 - Gemeente Ethen-Leur
 - Gemeente Breda
 - Staatsbosbeheer
 - Waterschap Brabantse Delta
 - Particulieren

Noordrand Midden Themakaart Water

- Meetpunt waterkwaliteit
- Meetpunt grond- en oppervlaktewater
- Stuw
- Visstoep
- Gemaal
- Categorie A waterloop
- Kering langs regionale rivieren
- Overige waterkering
- Natte natuurparel
- Projectgrens
- Peilvak
- Bergingsgebieden
- Gemeentegrenzen

Projectomschrijving
Themakaart Water

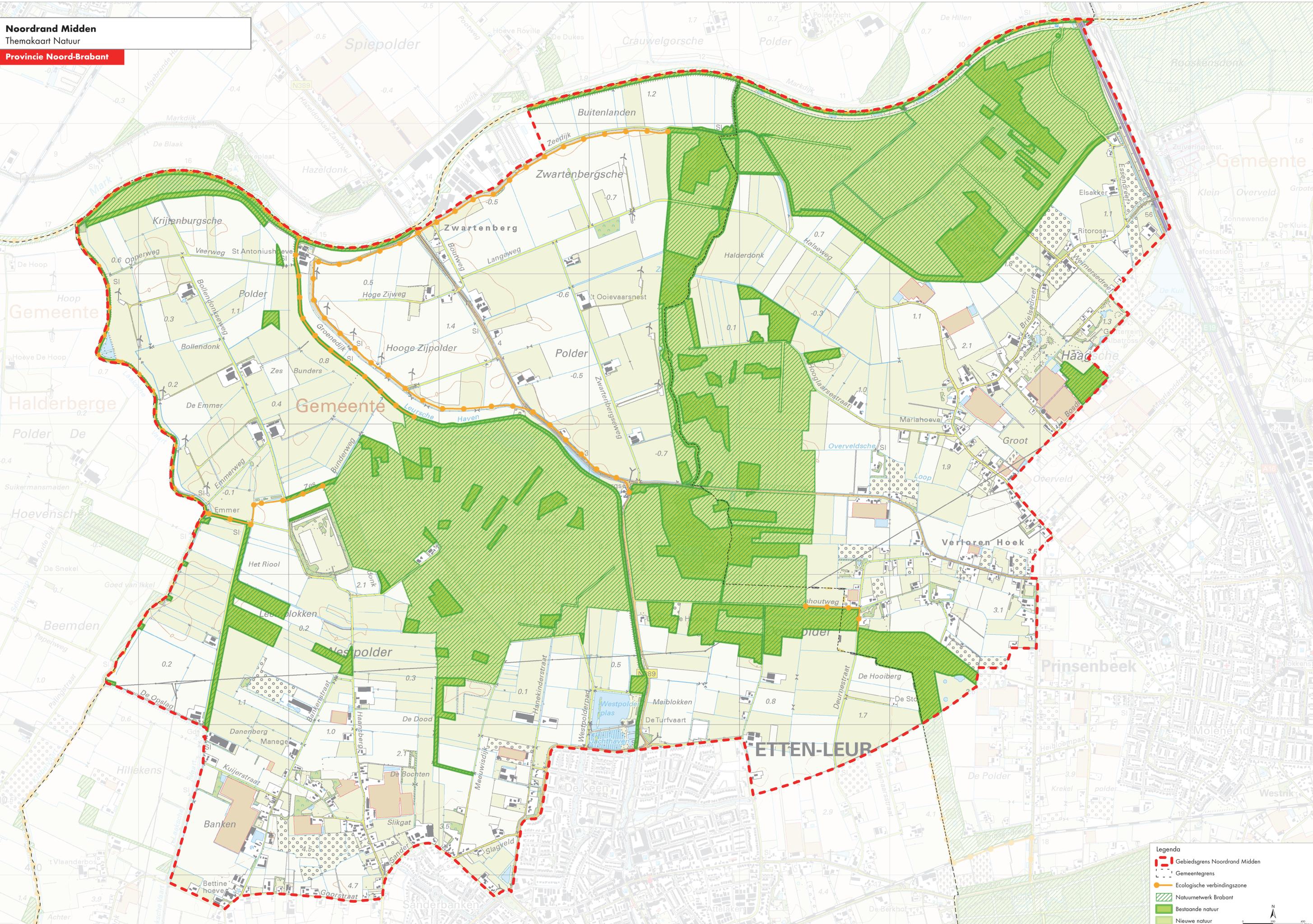
Opdrachtgever
Ontwerp & Realitatie
Opdrachtnemer
A & M Gezien
Geo - informatie

Afdeling
A&M Geo-informatie

Formaat Schaal
A3 1:25.000

Versie Volnummer Datum
0.1 1 7-5-2019

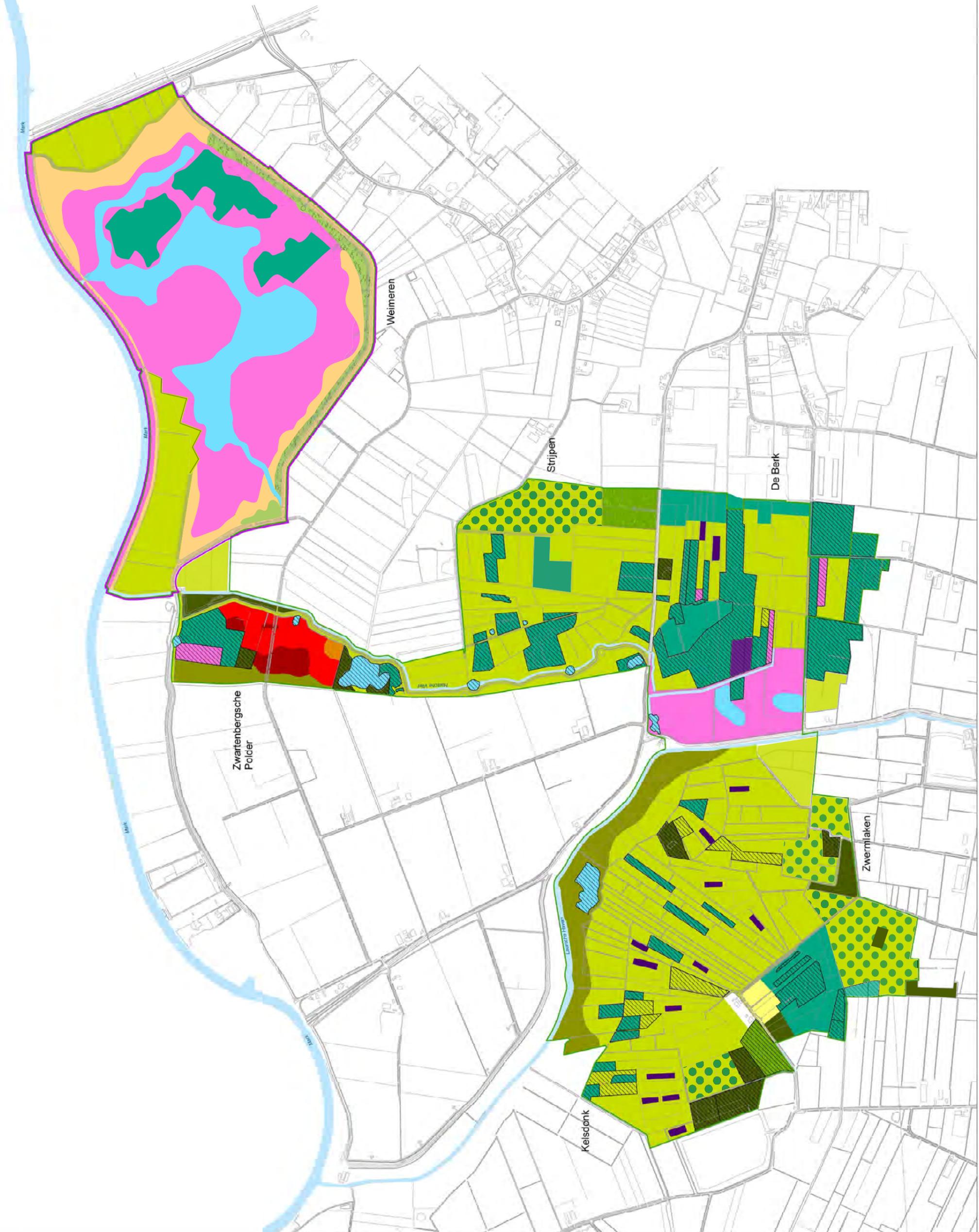
Esri Nederland, Community Map Contributors

Legenda

- Gebiedsgrens Noordrand Midden
- Gemeentegrens
- Ecologische verbindingzone
- Natuurnetwerk Brabant
- Bestaande natuur
- Nieuwe natuur

- Begrenzing NNP
 - Bestaande natuur, huidige situatie
 - Reeds uitgewerd in fase 1 van Weimeren
 - Overig water
- Natuurbeheertype**
- N01.03 Rivier- en moeraslandschap
 - N04.02 Zoete plas
 - N05.01 Moeras
 - N05.02 Trilveen
 - N10.01 Nat schraalland
 - N10.02 Vochtig hooiland
 - N11.01 Droogschraalland
 - N12.06 Ruigteveld
 - N12.03 Glanshaverhooiland
 - N12.05 Akker
 - N14.01 Rivier- en beekbegleitend bos (wilgenbos en essen/iepenbos)
 - N14.02 Laagveenbos
 - N14.03 Haagbeuken en essenbos
 - N15.02 Eiken, dennen, berkenbos
- Zoekgebied voor bos

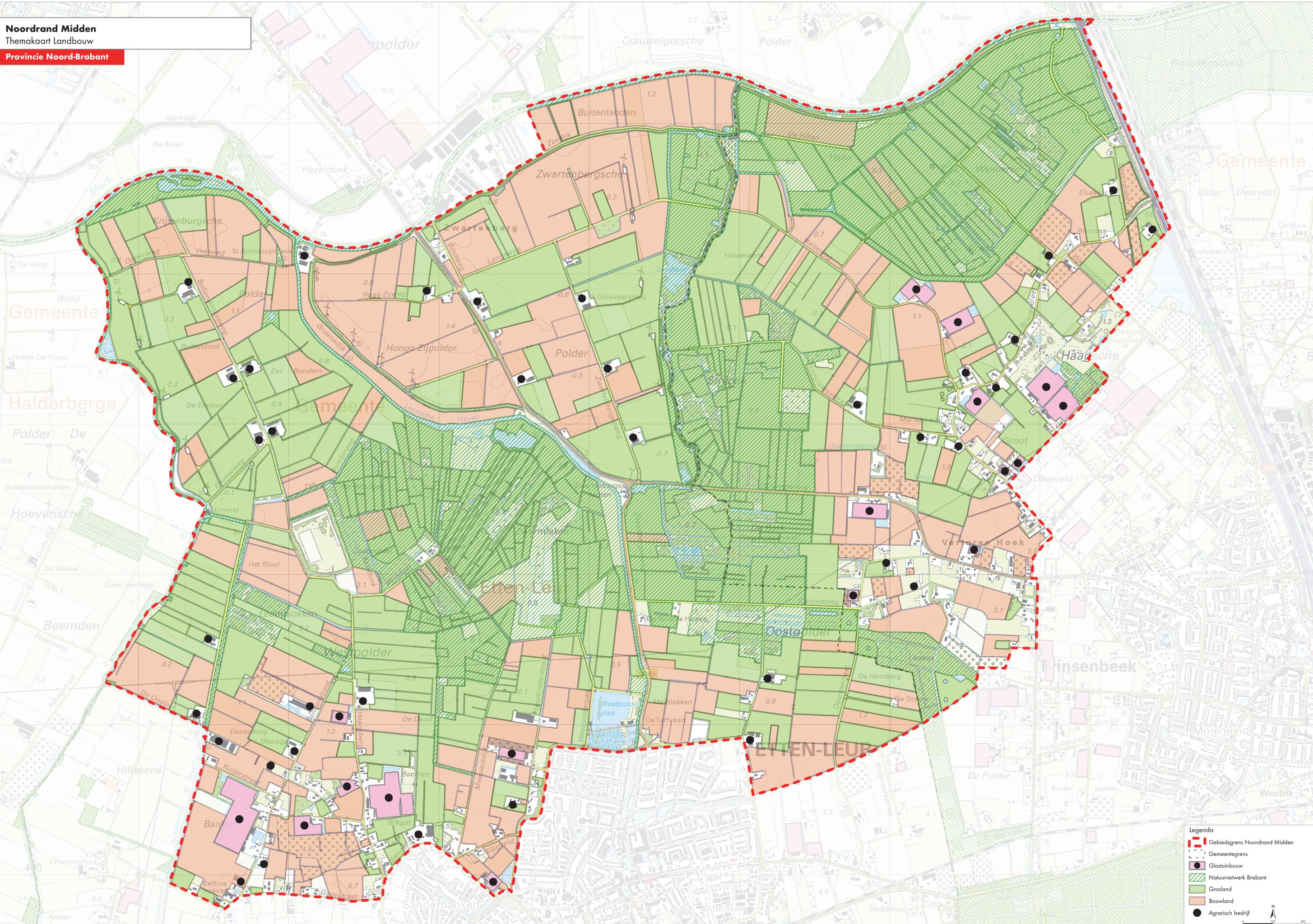
Noordrand Midden

Ambitie natuurbeheertypen

September 2018

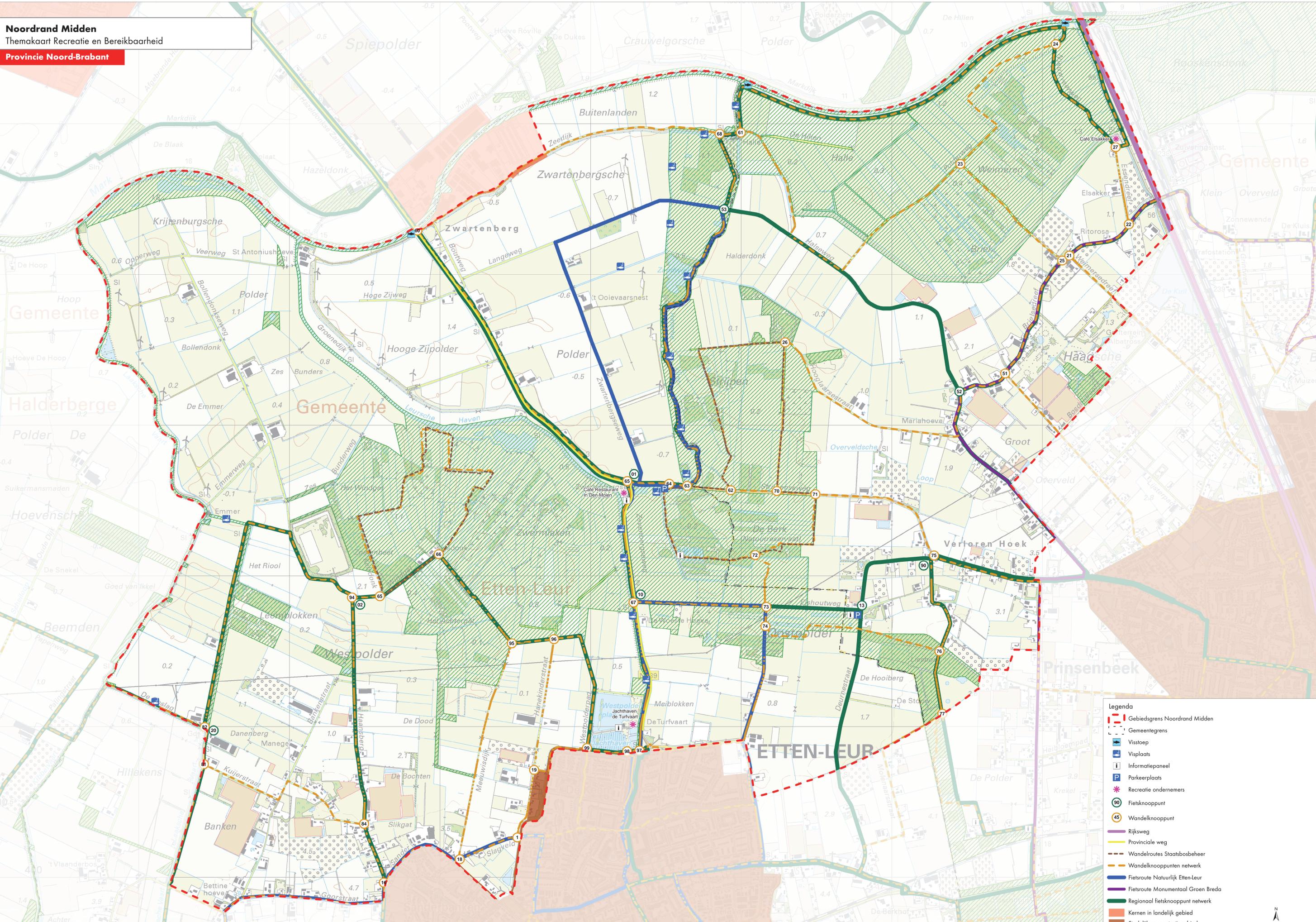
Provincie Noord-Brabant
Waterschap Brabantse Delta
Staatsbosbeheer

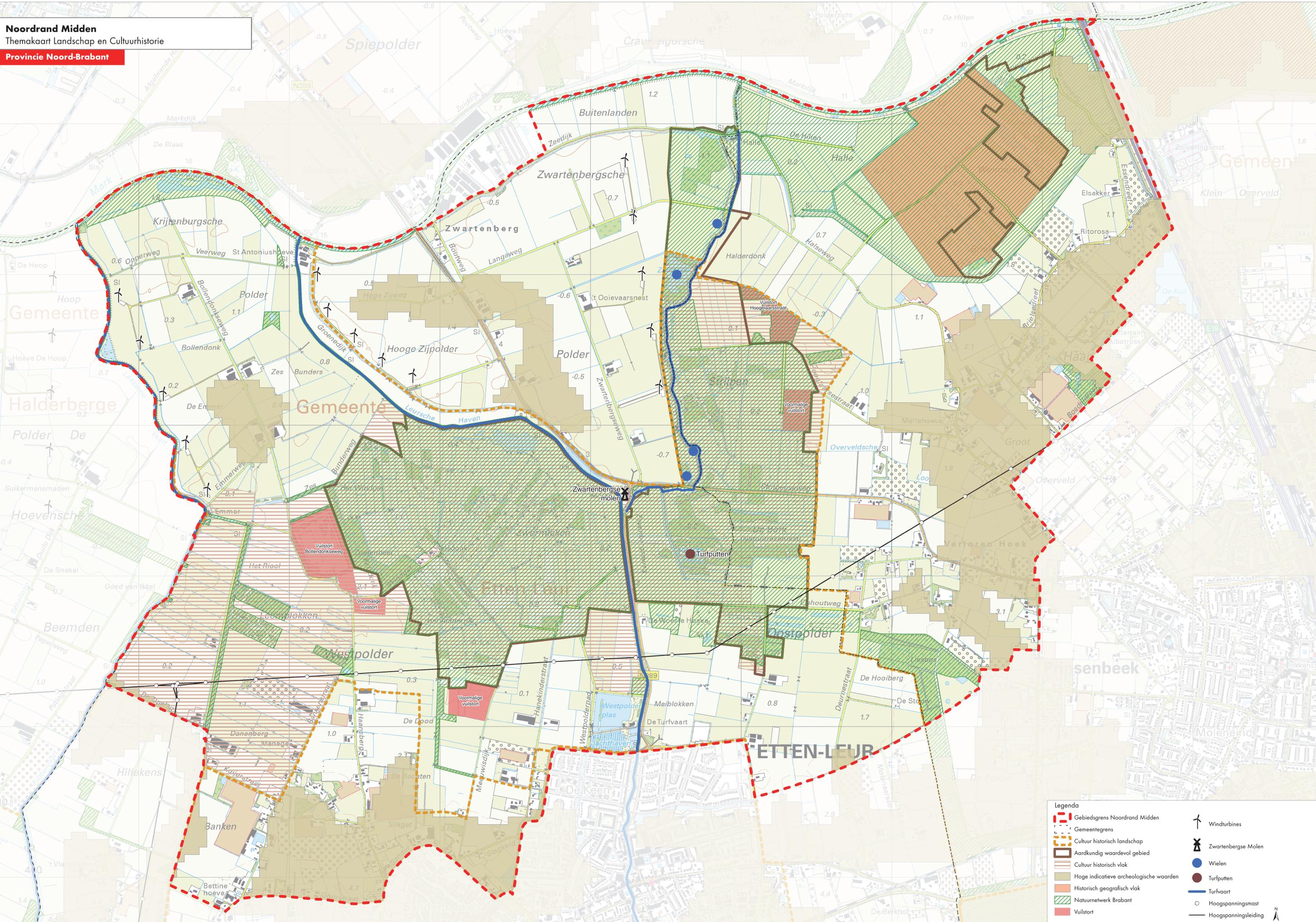

Legenda

- Gebiedsgrens Noordrand Midden
- Gemeentegrens
- Agrarisch bedrijf
- Bouwland
- Grasland
- Natuurnetwerk Brabant
- Glastuinbouw

- Legenda**
- - - Gebiedsgrens Noordrand Midden
 - - - Gemeentegrens
 - ▶ Vistoept
 - i Visplaats
 - i Informatiepaneel
 - P Parkeerplaats
 - * Recreatie ondernemers
 - 90 Fietsknooppunt
 - 45 Wandelknooppunt
 - Rijksweg
 - Provinciale weg
 - - - Wandelroutes Staatsbosbeheer
 - - - Wandelknooppunten netwerk
 - Fietsroute Natuurlijk Etten-Leur
 - Fietsroute Monumentaal Groen Breda
 - Regionaal fietsknooppunt netwerk
 - Kernen in landelijk gebied
 - Stedelijk concentratiegebied

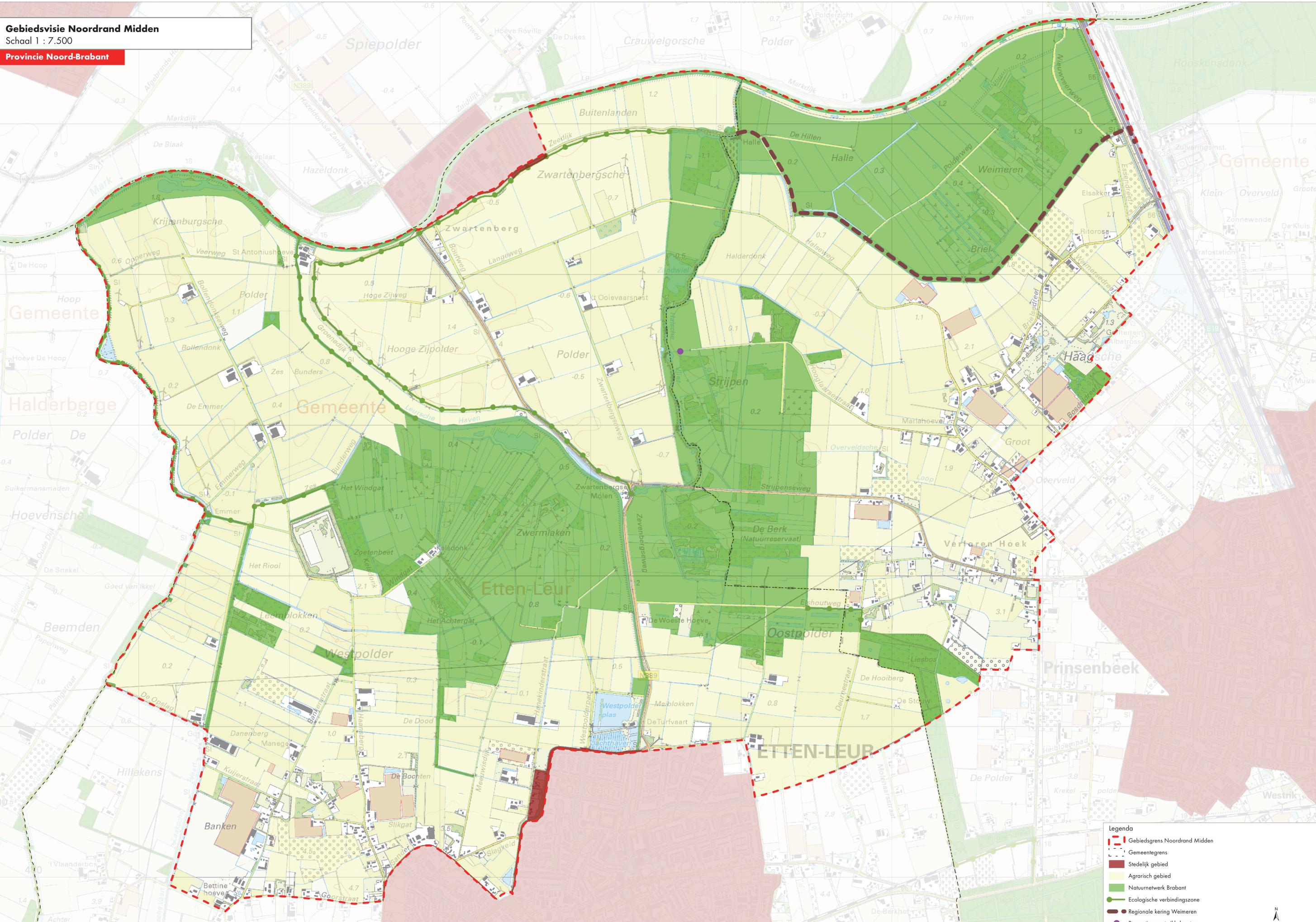
Legenda

- Gebiedsgrens Noordrand Midden
- Gemeentegrens
- Cultuur historisch landschap
- Aardkundig waardevol gebied
- Cultuur historisch vlak
- Hoge indicatieve archeologische waarden
- Historisch geografisch vlak
- Natuurnetwerk Brabant
- Vuilstort
- Windturbines
- Zwartbergse Molen
- Wielen
- Turputten
- Turfvaart
- Hoogspanningsmast
- Hoogspanningsleiding

Gebiedsvisie Noordrand Midden

Schaal 1 : 7.500

Provincie Noord-Brabant

- Legenda
- Gebiedsgrens Noordrand Midden
 - - - Gemeentegrens
 - Stedelijk gebied
 - Agrarisch gebied
 - Natuurnetwerk Brabant
 - Ecologische verbindingzone
 - Regionale kering Weimeren
 - Recreatieve ontwikkelpunten

Overname: Copyright © 2019 Dienst voor het landbouw en de openbare registers, Apeldoorn
Eindat informatiebronnen en ICT, 1 april 2019, Meldingsnummer M235864

Recreatiezoning Noordrand Midden

Natuur beleven is belangrijk. In natuurgebieden worden daarom diverse mogelijkheden geboden voor recreatie zoals wandelen en fietsen. Dit kan echter niet overal. Natuur is kwetsbaar en gevoelig voor verstoring. Om mooie natuurgebieden te kunnen laten ontwikkelen en behouden is het soms nodig om delen niet toegankelijk te maken voor recreatie. Deze gebieden zijn meestal vanaf de randen wel goed beleefbaar. In andere delen is extensieve recreatie goed mogelijk en er zijn ook delen waar intensievere recreatie prima kan.

We hebben daarom een recreatiezoneringsplan opgesteld voor de natuurgebieden in Noordrand Midden. In het zoneringsplan is de gewenste intensiteit van recreatie in deze gebieden omschreven. Het recreatiezoneringsplan is voor de projectpartners een afwegingskader voor toekomstige recreatieve ontwikkelingen in het gebied. Het plan gaat uit van alle percelen die vallen onder het Natuurnetwerk Nederland, ongeacht of ze in eigendom zijn van Staatsbosbeheer of het waterschap.

In het recreatiezoneringsplan zijn 3 verschillende zones aangegeven. Deze zones geven aan welke mate van recreatie mogelijk is. Van recreatieve gebieden tot rustgebieden die zijn afgesloten om de aanwezige kwetsbare planten- en diersoorten te beschermen. Het bestaande bewegwijzerde wandelroutenetwerk moet worden aangepast op basis van deze zoneringsplan.

Zone 1 Intensieve recreatie

De gebieden in de intensieve recreatiezone zijn goed bereikbaar en hebben parkeervoorzieningen. Hier zijn, bij voldoende vraag en dekkende financiering, mogelijkheden voor een intensief wandelpadennetwerk, inclusief bankjes en informatieborden. De gebieden zijn belangrijk als recreatief uitloopgebied voor bewoners van Etten-Leur en Prinsenbeek. Dit geldt voor het zuidelijk deel van De Berk en de Groene schakel. Tevens vormen deze gebieden een recreatieve verbinding naar het Liesbos.

Zone 2 Extensieve recreatie:

De gebieden in de extensieve recreatiezone zijn minder goed bereikbaar en hebben beperkte parkeervoorzieningen. Er zijn minder wandelpaden dan in de intensieve zone, enkele gemarkeerde wandelroutes en een minimum aan bankjes en informatieborden. De gebieden worden minder intensief gebruikt voor recreatie dan de intensieve zone. Dit geldt voor delen van de gebieden Striijen, De Berk, Zwartenbergse polder, Kelsdonk en Zwermlaken.

Zone 3 Natuur voorop: beleefbaar vanaf de randen

In de gebieden waar de Natuur voorop staat is recreatie niet gewenst. Er zijn geen recreatieve voorzieningen. De gebieden bestaan uit kwetsbare natuur en zijn door de natte omstandigheden slecht toegankelijk. De natuur met haar bijzondere planten- en diersoorten kan zich hier optimaal ontwikkelen. Wel zijn deze gebieden op een aantal plekken goed beleefbaar vanaf de randen. En juist doordat deze gebieden zelf niet toegankelijk zijn is er vanaf de rand veel te beleven, met name vogels kijken. Dit geldt voor de gebieden Weimeren, de kern van Zwermlaken, de kern en het westelijk deel van De Berk.

Criterion	Zone 1 Intensieve recreatie	Zone 2 Extensieve recreatie	Zone 3 Natuur voorop: beleefbaar vanaf de randen
Gebied	<ul style="list-style-type: none"> - De Berk Zuid - Groene schakel 	<ul style="list-style-type: none"> - Strijpen/De Berk - Kelsdonk/Zwermlaken - Zwartenbergse polder 	<ul style="list-style-type: none"> - Weimeren - Kern Zwermlaken - Kern De Berk - De Berk West
Faciliteiten	<ul style="list-style-type: none"> - Goed bereikbaar met de auto, te voet en op de fiets - Gemarkeerde wandelroutes - Bankjes en informatieborden - Parkeergelegenheid 	<ul style="list-style-type: none"> - Bereikbaar met de auto, te voet en op de fiets - Gemarkeerde wandelroutes - Veelal onverharde paden - Beperkt aantal bankjes en informatieborden - Beperkte parkeergelegenheid 	<ul style="list-style-type: none"> - Geen faciliteiten in het gebied - Uitzichtpunten aan de randen van het gebied
Intensiteit	Middel - hoog	Laag	Geen
Wandelen	Op daarvoor opengestelde paden	Op daarvoor opengestelde paden	Niet toegankelijk, beleefbaar vanaf de randen
Fietsen	Op daarvoor opengestelde paden	Op daarvoor opengestelde paden	Niet toegankelijk
Mountainbiken	Geen MTB routes	Geen MTB routes	Niet toegankelijk
Paardrijden	Geen ruiterspaden, paardrijden alleen op openbare wegen	Geen ruiterspaden, paardrijden alleen op openbare wegen	Niet toegankelijk
Sportvissen	Langs deel Leursche haven (verhuren van visrecht gaat via het waterschap)	Langs deel Leursche haven en Halsche Vliet (verhuren van visrecht gaat via het waterschap)	Niet toegestaan
Varen	Toegestaan op de Mark (bevoegdheid waterschap) en Leursche Haven (bevoegdheid gemeente Etten-Leur)	Niet toegestaan op de Halsche Vliet (bevoegdheid waterschap)	Niet toegestaan
Buiten wegen en paden	In overleg of onder begeleiding van Staatsbosbeheer	In overleg of onder begeleiding van Staatsbosbeheer	Met een ontheffing van Staatsbosbeheer
Activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> - Kleinschalige evenementen - Excursies - Educatie 	<ul style="list-style-type: none"> - Kleinschalige activiteiten - Excursies - Natuurwerkdag 	<ul style="list-style-type: none"> - Niet toegestaan - Incidenteel een exclusieve excursie met de boswachter
Openstelling	Zonsopgang-zonondergang	Zonsopgang-zonondergang	Niet opengesteld
Honden	Honden aan de lijn	Honden aan de lijn	Niet toegestaan
Vergunning	Wet Natuurbescherming	Wet Natuurbescherming	Wet Natuurbescherming
Aanspreekpunt	Boswachter	Boswachter	Boswachter

